

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Комунікативна лінгвістика

1. Мета курсу: вивчення феномена мовного спілкування, формування вмінь і навичок правильно розуміти й аналізувати явища мовного спілкування, використовувати набуті знання у вивченні іноземних мов, перекладі та філологічних дослідженнях рідної мови. Основні завдання дисципліни - висвітлення основних положень комунікативної лінгвістики, а також вивчення мови з погляду її використання для впливу на співрозмовника.

Міждисциплінарні зв'язки: основи психолінгвістики, основи теорії мовної комунікації.

2. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати термінологічний апарат з проблеми; основні положення комунікативної лінгвістики; структуру і складники мовної комунікації; основні принципи, правила й конвенції безконфліктного спілкування; повинні орієнтуватися у проблемі виявлення комунікативних процесів та визначення їх складових; визначати типи і види спілкування; визначати структуру і складники комунікації; застосовувати принципи, правила і конвенції безконфліктного спілкування; здійснювати аналіз комунікативних актів; давати власну оцінку комунікативним явищам і процесам.

3. Змістовий модуль 1.

1. Комунікативна лінгвістика як наука і навчальна дисципліна.
2. Комунікативна лінгвістика як об'єкт дослідження.
3. Повідомлення (висловлювання).
4. Комунікативний код.
5. Комунікативна особистість.
6. Категорія контакту.

4. Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 50 год. аудиторних: 24 год. лекційних, 26 год. практичних занять, 70 год. самостійної роботи.

5. Форма семестрового контролю – залік.

6. Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Беркешук І.С.

7. Перелік основної літератури:

1. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної генеалогії: Навчальний посібник. К., 2006.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. К., 2004.
3. Гойхман О.Я., Надеина Т.М. Основы речевой коммуникации: Учебник. М., 1997.
4. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. 2-ге вид., доп. К., 1999.

035 ФІЛОЛОГІЯ (УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА) ПСИХОЛІНГВІСТИКА

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з етапами становлення психолінгвістики як науки, із засадами психолінгвістичної теорії, закономірностями її функціонування в системі мовознавчих і психологічних дисциплін; формування умінь аналізувати мовні явища як об'єктивацію багатофакторної діяльності людини.

Навчальна дисципліна «Психолінгвістика» охоплює коло питань, пов'язаних з вивченням мови в психологічному аспекті. Послідовно розкриваються етапи становлення психолінгвістики, основні проблеми психолінгвістичної теорії: історія зародження та розвитку психолінгвістики; мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу; мовна здібність; мовленнєва діяльність; моделі мовленнєвої діяльності. експериментальна психолінгвістика. філогенез мовлення; види знань і та особливості їхнього функціонування в мовленні, мисленні та життєдіяльності людини; розвиток мовлення в онтогенезі; мовленнєва діяльність в соціокультурному мовному контексті.

Основні завдання дисципліни: ознайомити з основними поняттями і термінами психолінгвістики; розглянути теорії виникнення мови (філогенез); процес становлення і розвитку мовлення окремого індивіда (онтогенез); усвідомити психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення; показати шляхи використання психолінгвістичних досліджень у практичному досвіді психологів і лінгвістів.

Заплановані результати навчання:

знання: основних понять й термінів психолінгвістики; теорії виникнення мови; проблеми двомовності й культури; етапів онтогенезу мовлення; сутності процесів породження, сприйняття та розуміння мовлення.

компетенції, уміння, навички: оперувати основними поняттями й термінами психолінгвістики; аналізувати етапи філогенезу та онтогенезу мовлення з погляду новітніх напрямів сучасної лінгвістики; усвідомлювати сутність процесів породження, сприйняття та розуміння мовлення; планувати, організовувати, здійснювати і презентувати прикладне дослідження в галузі психолінгвістики.

Зміст навчальної дисципліни:

Заліковий кредит 1.

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Психолінгвістика як наука про мовленнєву діяльність.

Тема 2. Історія становлення психолінгвістики.

Тема 3. Розвиток сучасної психолінгвістики.

Тема 4. Методи психолінгвістики.

Тема 5. Мова і мислення.

Тема 6. Філогенез мови.

Тема 7. Розвиток мовлення в онтогенезі.

Тема 8. Мовленнєва діяльність у соціокультурному мовному контексті.

Тема 9. Етнопсихолінгвістика.

Тема 10. Нейролінгвістика.

Обсяг навчальної дисципліни: 4 кредити ECTS, 120 год., з них: 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 20 год. практичних занять; 80 год. самостійної роботи.

Форма підсумкового контролю: залік..

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ладинак Н.Б.

Перелік основної літератури:

1. Белянин В. П. Психолінгвістика: учебник. 2-е изд. Москва : Флинта : Московский психолого-социальный институт, 2004.

2. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Вступ до психолінгвістики: навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2002. 168 с.

3. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. С. 7-33.

4. Леонтьев А. А. Основы психолінгвістики. 3-е изд. Москва, 2003.

5. Фрумкина Р. М. Психолінгвістика: учебное пособие для студ. высш. учебн. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2003.

Мова викладання: українська.

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи теорії мовної комунікації

1. Мета курсу: формування уявлень про теорію мовної комунікації як науку нового типу, що має міждисциплінарний характер; усебічне вивчення феномену мовної комунікації; формування умінь і навичок правильно розуміти та аналізувати комунікативні процеси та явища, використовувати набуті знання у вивченні іноземних мов, перекладі, філологічних дослідженнях.

Міждисциплінарні зв'язки: основи психолінгвістики, комунікативна лінгвістика, психологія, філософія.

2. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати загальні засади комунікації, базові поняття мовної комунікації; сутність комунікації та спілкування, мови та мовленнєвої діяльності; основні елементи процесу комунікації, механізми та процеси мовленнєвої діяльності, структура мовленнєвого акту, механізми мовленнєвого впливу; основні принципи комунікативного аналізу тексту; розрізняти та пояснювати мовні явища комунікативної лінгвістики; застосовувати навички аналізу тексту як знакової форми мовної комунікації; формувати уміння самостійної побудови текстів різних типів і форм комунікації, реалізовувати мету спілкування й досягати ефективної комунікації; застосовувати норми сучасної української літературної мови в усному та писемному мовленні.

3. Змістовий модуль 1. Теоретичні засади мовної комунікації

1. Теорія мовної комунікації як лінгвістична дисципліна.
2. Базові поняття теорії мовної комунікації.
3. Проблема одиниці і зразка мовної комунікації.
4. Комунікативна ситуація, її складники.
5. Методи дослідження комунікації.

Змістовий модуль 2. Комунікативні акти та комуніканти крізь призму дискурсу

1. Моделі комунікації.
2. Проблема комунікативної взаємодії в теорії мовної комунікації.
3. Мовленнєвий вплив як результат комунікативної взаємодії.
4. Доробок дискурсології в теорії мовної комунікації.
5. Теорія і практика міжкультурної комунікації.

4. Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 50 год. аудиторних: 36 год. лекційних, 24 год. практичних занять, 60 год. самостійної роботи.

5. Форма семестрового контролю – іспит.

6. Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Беркешук І.С.

7. Перелік основної літератури:

1.Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. К. : ВЦ «Академія», 2009. 344 с.

2.Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації : підручник. Черкаси : Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.

3.Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посібник. К : ВЦ «Академія», 2010. 312 с.

ІІ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НОРМАТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Опис (анотація): Теоретичні основи формування української нормативної термінології – дисципліна, яка розкриває ґрунтовні засади української термінознавчої науки, закладає основи самовдосконалення майбутнього філолога з урахуванням знань внутрішньої природи терміна, його місця в терміносистемі та сприяє формуванню загальної лінгвістичної ерудиції.

Тип: дисципліна професійної підготовки. Вибіркова навчальна дисципліна підготовки бакалавра з галузі знань **03 Гуманітарні науки** спеціальності **035. Гуманітарні науки** за освітньо-професійною програмою **Українська мова і література**.

Термін вивчення: 4 курс (1 семестр).

Кількість кредитів: всього 56 год., з них денна форма навчання – 56 год. аудиторних: 28 год. лекційних, 20 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови Монастирська Р.І.

Мета навчальної дисципліни: визначення основних подібностей та розбіжностей між терміном і словом, з'ясування походження, умотивованості терміна та його співвідношення з внутрішньою формою, дослідження системних явищ синонімії, омонімії, паронімії, антонімії серед термінної лексики.

Основні завдання навчальної дисципліни: ознайомити студентів-філологів із логічною й лінгвістичною сутністю терміна, показати специфіку терміна порівняно з іншими одиницями мови, сприяти оволодінню методологічними та методичними аспектами технології термінотворення, вироблення навичок установлення місця терміна й сукупності термінів у системі сучасної української літературної мови.

Результати навчання: студент повинен **знати:** місце української термінології в її розвитку та перспективі; галузеві термінології; структурно-генетичну, граматичну та лексико-семантичну характеристику термінології; ономазіологічні проблеми термінології; організацію термінологічних систем на рівні парадигматики. Студент повинен **уміти:** визначати поняття норми щодо термінології; уніфікувати галузеві терміносистеми; створювати словотвірні моделі сучасних термінів.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Перелік основної літератури:

1. Даниленко, В. П. (1980). Теоретичні та практичні аспекти нормалізації наукової термінології. [В:] Мовознавство, № 6. Київ, с. 16–21.
2. Д'яков, А. С. (2000). Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ, 216 с.
3. ДСТУ 3017—95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 46с.
4. ДСТУ 3018—95. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення. Київ, 44 с.
5. Дьяков, А. С. (2000). Основи термінотворення. Київ, 208 с.
6. Зарицький, М. С. (2004). Актуальні проблеми українського термінознавства: Підручник для студ. вищих навч. закл. Київ, 124 с.
7. Мацюк, З. О. (2006). Українська мова професійного спілкування : [Навч. посібник]. Київ, 352 с.
8. Наконечна, Г. (1999). Українська науково-технічна термінологія: історія і сьогодення. Львів, 230 с.
9. Панько, Т. І. (1994). Українське термінознавство: Навчальний посібник. Львів, 170 с.

АНОТАЦІЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕДАКТОРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Мета вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика функціонування редакторської термінології» – розкрити ґрунтовні засади української редакторської термінології та сформувати навички самостійних редакторських дій, зокрема саморедагування в процесі журналістської творчості, що вирізняє цей курс, додає йому специфічних рис порівняно з іншими поліграфічними дисциплінами.

Перелік компетентностей, здобуття яких гарантуватиме вивчення навчальної дисципліни :

- здатність використовувати поняттєво-термінний апарат теорії редагування в процесі професійної діяльності;
- здатність володіти навичками аналізу редакторської термінології для розв'язання практичних завдань у галузі професійної діяльності, зокрема журналістиці;
- володіти знаннями вітчизняного досвіду в терміносистемі редагування;
- здатність професійно виконувати операції редагування термінів;
- знати чинні термінологічні стандарти, розпорядження, накази та інші нормативні документи органів вищого рівня, що регламентують діяльність видавництв та видавничих організацій;
- орієнтуватися у передовому вітчизняному та світовому досвіді формування інформаційної продукції;
- орієнтуватися в семантиці терміноодиниць на позначення понять управління видавництвом, залежно від його спеціалізації та профілю;
- виробити навички редакторського аналізу й редагування журналістських творів та творів інших видів літератури;
- закласти основи самовдосконалення майбутнього філолога з урахуванням знань внутрішньої природи редакторської термінології та сприяти формуванню загальної лінгвістичної ерудиції.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

1. Предмет і завдання термінології редагування
2. Українська редакторська термінологія в її розвитку та перспективі
3. Структурно-генетична та граматична характеристика термінології
4. Лексико-семантична характеристика термінології

Змістовий модуль 2.

1. Ономазіологічні проблеми редакторської термінології
2. Семасіологічні проблеми редакторської термінології
3. Організація редакторської терміносистеми на рівні парадигматики.
4. Функційний підхід до вивчення редакторської термінології. Термінологічні словники
5. Лінгвістичні основи впорядкування редакторської термінології. Уніфікація термінів.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: 4. Всього 120 год., з них денна форма навчання – 120 год. Аудиторних: лекційних – 40 год., практичних занять – 40 год. Самостійна та індивідуальна робота – 40 год.

Форма семестрового контролю - залік

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови Монастирська Р.І.

Перелік основної літератури:

1. Даниленко, В. П. (1980). Теоретичні та практичні аспекти нормалізації наукової термінології. [В:] Мовознавство, № 6. Київ, с. 16 – 21.
2. Д'яков, А. С. (2000). Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ, 216 с.

3. ДСТУ 3017 — 95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 46 с.
4. ДСТУ 3018 — 95. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення. Київ, 44 с.
5. Дьяков, А. С. (2000). Основи термінотворення. Київ, 208 с.
6. Зарицький, М. С. (2004). Актуальні проблеми українського термінознавства: Підручник для студ. вищих навч. закл. Київ, 124 с.
7. Мацюк, З. О. (2006). Українська мова професійного спілкування : [Навч. посібник]. Київ, 352 с.
8. Наконечна, Г. (1999). Українська науково-технічна термінологія: історія і сьогодення. Львів, 230 с.
9. Панько, Т. І. (1994). Українське термінознавство: Навчальний посібник. Львів, 170 с.
10. Поберезська, Г. Г. (2015). Особливості редакторського опрацювання текстів для медичних видань [В:] Обрії друкарства, № 1 (4). Київ, с. 123– 132.

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО У ВИМІРАХ СЬОГОДЕННЯ

Мета курсу: вивчення феномена українського слова, формування вмінь і навичок правильно розуміти й аналізувати лексеми, використовувати набуті знання у вивченні суміжних дисциплін та філологічних дослідженнях рідної мови. Основні завдання дисципліни - висвітлення основних положень правильного вживання, відмінювання, написання та правопису, а також вивчення слова з погляду його використання для впливу на співрозмовника.

Міждисциплінарні зв'язки: сучасна українська літературна мова, культура української мови, психолінгвістика. Практикум з української мови.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати термінологічний апарат з проблеми; основні положення; основні принципи, правила правопису, вживання та написання українських лексем, їх відмінювання, наголошення; повинні орієнтуватися у проблемі виявлення чергувань голосних у слові, пунктуаційних особливостей; визначати правильні граматичні форми слів; здійснювати аналіз лексем; давати власну оцінку сучасним мовним явищам та процесам.

Змістовий модуль 1.

1. Українське слово у вимірах сьогодення як навчальна дисципліна та об'єкт дослідження.

3. Правопис українських слів.

4. Відмінювання.

5. Вживання українського слова сьогодні.

6. Сучасне словотворення.

7. Граматичні форми слів.

8. Наголошення слів.

9. Чергування голосних у слові.

10. Пунктуація.

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 50 год. аудиторних: 24 год. лекційних, 26 год. практичних занять, 70 год. самостійної роботи.

Форма семестрового контролю – іспит.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Беркешук І.С.

Перелік основної літератури:

1. Городенська К.Г. українське слово у вимірах сьогодення. К., 2014.
2. Авраменко О. 100 експрес-уроків українською. К., 2016.
3. Єрмоленко С.Я. Мовно-естетичні знаки української культури. К., 2009.
4. Єрмоленко С.Я. Мова і українознавчий світогляд. К., 2007.

Анотація навчальної дисципліни
КОДИФІКАЦІЯ МОВНОЇ НОРМИ В ІСТОРИЧНОМУ
КУЛЬТУРОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Мета вивчення навчальної дисципліни: розкрити еволюцію основних мовних норм; з'ясувати позамовні причини спотворення української мовної норми впродовж ХХ ст.; згармонізувати дотримання мовних норм у повсякденній мовній практиці; удосконалити й систематизувати мовну освіту майбутніх фахівців, виробивши у них стійку мовнокомунікативну компетенцію; сформувати усвідомлену висококультурну національно-мовну особистість.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: історія української літературної мови, культура української мови, стилістика.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Здатність працювати в команді.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність усвідомлювати особливості становлення граматичної норми, кодифікованої у граматиках ХХ ст. й проєктованої на різноаспектні явища сучасного мовного узусу.

Здатність робити висновки й узагальнення про закономірності розвитку та функціонування української літературної мови на сучасному етапі – особливості лексичного складу, ступінь розвитку з погляду унормованості, стильових і жанрових можливостей, а також про функціонування в різних сферах суспільного життя та перспективи подальшого розвитку.

Здатність дотримуватися українського мовного стандарту.

Здатність застосовувати комунікативні властивості літературної мови у процесі формулювання одиниць комунікації відповідно до національного мовного етикету

Володіння методикою пропагування українського мовного стандарту.

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1. Прескриптивні і дескриптивні норми сучасного мовного узусу

1. Мовний стандарт у контексті сучасного мовного узусу.
2. Просторова і часова динаміка лексичної норми.
3. Потенціал адаптації слів іншомовного походження в українській мові.
4. Національна фонетико-акцентуаційна генеза української мови.
5. Динаміка словотвірної інтерференції у контексті радянської асиміляції в 30-80-і рр. ХХ ст.
6. Динамічна стабільність морфологічної норми.
7. Мовно-виразові можливості граматичної варіантності.
8. Національні принципи творення синтаксичних нормативних словосполук, зворотів, речень.

9. Правописний плюралізм незалежної України: переваги і загрози.

10. Інтернет як інструмент кодифікації літературної норми.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: ECTS – 4. Загальний обсяг годин – 120 (аудиторних – 40, з них: лекційних – 20, практичних – 20, самостійна робота – 80).

Форма підсумкового контролю: залік.

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Шеремета Наталія Петрівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : Навчальний посібник. Львів : Світ, 2003. 430 с.

2. Коць Т.А. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі : монографія. Київ : Логос, 2010. 304 с.

3. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Коць Т.А. та ін. Літературна норма і мовна практика : монографія; / за ред. С.Я.Єрмоленко. Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. 320 с.

4. Мацько Л. І. Культура української фахової мови: Навчальний посібник / Л.І.Мацько, Л.В.Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.

5. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – Київ : Наукова думка, 1976. 276 с.

6. Русанівський В.М. Історія української літературної мови : Підручник. – Київ : АртЕк, 2001. 392 с.

7. Фаріон І.Д. Мовна норма: пошук істини (навчальне видання) : [посібник]. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. 256 с.

8. Шеремета Н.П. Культура української мови : Навчальний посібник . – Кам'янець-Подільський, 2012. 256 с.

Анотація навчальної дисципліни
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Мета курсу: розкрити історичні процеси формування й розвитку української літературної мови; проаналізувати різноманітні погляди й матеріали з давніших і нових наукових та навчально-методичних праць з історії української літературної мови.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: історична граматики, старослов'янська мова, історія української літератури, історія та культура України.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

Здатність працювати в команді.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність аналізувати вплив суспільно-політичних обставин на основні закономірності культурно-мовного розвитку суспільства з сучасних теоретико-методологічних позицій для формування громадянської позиції, уміння їх використовувати в професійній діяльності.

Здатність до проведення наукових досліджень у галузі української історичної лінгвістики із застосуванням відповідних методології, методики й інструментарію.

Здатність працювати з джерельною базою: первинними джерелами (власне джерелами: різностильовими та різножанровими писемними пам'ятками) і вторинними джерелами (дослідницькими роботами зазначеної проблематики).

Здатність усвідомлювати особливості зародження, становлення і розвитку, вдосконалення й збагачення української літературної мови та вироблення її стилів, фонетичних, граматичних, лексичних і правописних норм протягом усього її історичного існування у взаємозв'язках з живою українською народною мовою.

Здатність аналізувати кожен із типів літературно-писемної мови, представленого в конкретних джерелах.

Здатність визначати роль визначних культурних діячів, письменників, публіцистів, учених у процесі формування, збагачення й утвердження української літературної мови на різних історичних етапах.

Здатність робити висновки й узагальнення про закономірності розвитку та функціонування української літературної мови на сучасному етапі, а також про функціонування в різних сферах суспільного життя та визначати перспективи подальшого розвитку.

Володіння методикою пропагування української мови як державної.

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1.

1. Вступ. Давньокіївська літературна мова (XI – XIII ст.)
2. Староукраїнська літературна мова Литовського періоду (XIV – XV ст.)
3. Староукраїнська літературна мова (XVI – XVII ст.)
4. Староукраїнська літературна мова (XVIII ст.)
5. Граматичне й лексичне унормування старої української літературної мови.

6. Українська мова як інструмент реанімації національної свідомості (кінець XVIII – перша половина XIXст.)

7. Літературна мова кінця XIX – початку XX століття.

8. Літературна мова часів української державності і бездержав'я (п. XX ст. – 1991р.).

9. Граматичне й лексичне унормування нової української літературної мови.

10. Утвердження української мови як державної у незалежній Україні.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 20 год. практичних занять, самостійна робота - 80 год.

Форма підсумкового контролю: залік.

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Шеремета Наталія Петрівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

1. Курс історії української літературної мови /За ред. І.К.Білодіда. Т.1. К.,1958; Т.2. К., 1961.

2. Огієнко І. Історія української літературної мови. Київ : Либідь, 1995. 283с.

3. Плющ П.П. Історія української літературної мови. – Київ : Вища школа, 1971 . 423 с.

4. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. – Київ : АртЕк, 2001. 392 с.

5. Фаріон І. Суспільний статус староукраїнської (руської) мови у XIV–XVII століттях: мовна свідомість, мовна дійсність, мовна перспектива : монографія. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 656 с.

6. Шеремета Н.П. Історія української літературної мови : Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. 124с.

Анотація навчальної дисципліни
МОВНА НОРМА : ІСТОРИЧНИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ

Мета вивчення навчальної дисципліни: поглиблено дослідити мову як виразника ментальності етносу, засіб творчого освоєння світу і знаряддя якнайповнішого самовираження особистості; розкрити норми літературної мови в їх конкретно-історичному вияві; сформувати вмотивовану національно-мовну особистість.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: культура української мови, риторика, стилістика.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Здатність працювати в команді.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність усвідомлювати особливості граматичної норми, кодифікованої у граматиках і словниках і проєктованої на різноаспектні явища сучасного мовного узусу.

Здатність застосовувати різноаспектні мовні засоби в усній і писемній мові з урахуванням умов і завдань комунікації;

Здатність продукувати різноманітні мовні факти відповідно до вимог жанрово-ситуаційних різновидів певного стилю;

Здатність дотримуватися українського мовного стандарту, національного мовного етикету і культури мовної поведінки особистості.

Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

Володіння методикою здійснювати комунікацію, віддзеркалюючи з мовою відповідний психокультурний контекст.

Володіння методикою пропагування українського мовного стандарту.

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1. Змістово-мовленнєві норми мовної культури

1. Мова як найважливіший чинник самоідентифікації. Культура мови: напрями й аспекти дослідження.
2. Динаміка лексичної норми у контексті радянської асиміляції в 30-80-і рр. ХХ ст.
3. Лексико-семантичні багатинки сучасного мовленнєвого узусу.
4. Український антропонімikon як національний ідентифікатор.
5. Фонетико-акцентуаційна синергетика української мови.
6. Просторова й часова глибина словотвірної інтерференції. Джерела сучасного словотворення.
7. Мовно-виразові можливості морфологічної норми.
8. Віднова варіантності граматичної форми.

9. Національні принципи творення синтаксичних нормативних словосполук, зворотів, речень.

10. Правописний плюралізм незалежної України: переваги і загрози.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: ECTS – 4. Загальний обсяг годин – 120 (аудиторних – 40, з них: лекційних – 20, практичних – 20, самостійна робота – 80).

Форма підсумкового контролю: залік.

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Шеремета Наталія Петрівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

11. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : Навчальний посібник / Н.Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 430 с.

12. Історія українського правопису (XVI – XX ст.): Хрестоматія / Упор. В.В. Німчук, Н.В. Пуряєва. – К. : Наукова думка, 2004. – 583 с.

13. Коць Т.А. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі : монографія / Т.А. Коць. — К. : Логос, 2010. – 304 с.

14. Літературна норма і мовна практика : [монографія] / [Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Коць Т.А. та ін.] ; за ред. С.Я.Єрмоленко. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. – 320 с.

15. Мацько Л. І. Культура української фахової мови: Навчальний посібник / Л.І.Мацько, Л.В.Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.

16. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наукова думка, 1976. – 276 с.

17. Русанівський В.М. Історія української літературної мови : Підручник / В.М.Русанівський. – К. : АртЕк, 2001. – 392 с.

18. Фаріон І.Д. Мовна норма: пошук істини (навчальне видання) : [посібник] / Ірина Фаріон. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. – 256 с.

19. Фаріон І. Правопис – корсет мови? (Український правопис як культурно-історичний вибір) / І.Д.Фаріон. – 2. вид., випр. і доп. – Л. : Свічадо, 2005. – 120 с.

20. Шеремета Н.П. Культура української мови : Навчальний посібник / Н.П.Шеремета. – Кам'янець-Подільський, 2012. – 256 с.

21. Шеремета Н. П. Українська мова в засобах масової комунікації : навчально-методичний посібник / Наталія Шеремета ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г. [вид.], 2015. – 187 с.

Анотація навчальної дисципліни ДІЛОВА УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ТИПОЛОГІЯ ПОМИЛОК

Мета вивчення навчальної дисципліни: сформувати уявлення про природу, причини і типи помилок у мовленнєвій діяльності; теоретично і практично підготувати студентів до умілого застосування знань та умінь у написанні та оформленні ділової документації відповідно до норм офіційно-ділового стилю української мови; оволодіти етикетом ділового спілкування.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: сучасна українська літературна мова, культура української мови, стилістика.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Здатність працювати в команді.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність до організації ділової документації.

Здатність дотримуватися норм літературної мови, володіти професійною мовою, висловлюватися правильно й виразно, використовуючи вміло і за призначенням різні стилістичні засоби української мови.

Здатність робити висновки й узагальнення про закономірності розвитку та функціонування офіційно-ділового стилю української літературної мови на сучасному етапі – особливості лексичного складу, ступінь розвитку з погляду унормованості, стильових і жанрових можливостей, а також про функціонування в різних сферах суспільного життя та перспективи подальшого розвитку.

Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

Здатність вести ділову бесіду з нефахівцями своєї галузі (з експертами з інших галузей – істориками, культурологами, політиками), мотивувати їх та рухатися до спільної мети: розбудови української України.

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

1. Державна мова — мова професійного спілкування.
2. Типологія мовно-комунікативних девіацій.
3. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.
4. Структура та мовно-стилістична специфіка ділових текстів. Мовні анормативи.
5. Документація з кадрово-контрактних питань.
6. Довідково-інформаційні документи.
7. Етикет службового листування. Немовні (логічні, фактичні, естетичні) анормативи.

8. Майстерність публічного виступу. Психолінгвістичний аспект помилкової діяльності.
9. Індивідуальні форми усного фахового спілкування. Мовленнєві анормативи.
10. Форми колективного обговорення професійних проблем. Комунікативні девіації, спричинені учасниками комунікативного акту

Обсяг вивчення навчальної дисципліни: 4 кредити ECTS, 120 год., з них денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 20 год. практичних.

Форма семестрового контролю: екзамен.

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Шеремета Наталія Петрівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

1. Гавриш, М. М. Мовні девіації. Дистанційний курс. Хмельницький, 2018. URL: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0916&T=intro&st=0&L=1.
2. Глушик, С.В. та ін. Сучасні ділові папери. Київ: А.С.К., 2006. 400 с.
3. Ділова українська мова. URL: https://pidruchniki.com/1973042038349/dokumentoznavstvo/dilova_ukrayinska_mova.
4. Зубков, М. Г. Сучасна українська ділова мова : підручник. 9-те вид., випр. і доп. Харків : Весна, 2010. 400 с.
5. Максименко, В.Ф. Сучасна ділова українська мова. Харків: ТОР-СИНГ ПЛЮС, 2006. 448 с.
6. Плотницька, І.М. Ділова українська мова. Навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2017. 250 с.
7. Український правопис. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni_programi/ukrayinskij-pravopis-2019.
8. Чмут, Т.К., Чайка, Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посіб. 6-те вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 230 с.
9. Чорненький, Я.Я. Українська мова (за професійним спрямуванням). Ділова українська мова / Теорія. Практика. Самостійна робота: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.
10. Шевчук, С.В., Клименко, І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: Підручник. 4-те вид., виправ. і доповнен. Київ: Алерта, 2014. 696 с.

Анотація
навчальної дисципліни

**КОНСТРАСТИВНА ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ТА
СЛОВ'ЯНСЬКИХ (БІЛОРУСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ) МОВ**

Мета вивчення навчальної дисципліни: вивчення основних досягнень лінгвістичної науки у контрастивному дослідженні основних типів слов'янських мов; навчання студентів виявляти та характеризувати універсальні, типологічні та індивідуальні конститутивні властивості будь-якої людської мови; довести значущість контрастивного мовознавства для загальнотеоретичної підготовки студентів через усвідомлення теоретичних концепцій і прикладних аспектів контрастивної граматики слов'янських.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: сучасна українська літературна мова (усі розділи), історична граMATика, лінгвокультурологія, психолінгвістика, соціолінгвістика, етнолінгвістика.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Здатність працювати в команді та автономно.

Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Здатність до вирішування проблем.

Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Здатність аналізувати соціальні різновиди мови, що вивчається, описувати соціолінгвальну ситуацію.

Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та писемній формі у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань.

Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів.

Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і

фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1. Контрастивна лінгвістика як новий напрямок зіставлення граматичних особливостей мов.

1. Контрастивна лінгвістика як особливий напрямок порівняльного мовознавства.
2. Методи лінгвістичної контрастивістики слов'янських мов (української, білоруської, польської).
3. Контрастивна фонетика і фонологія української і слов'янських мов (білоруської, польської).
4. Контрастивна лексикологія української і слов'янських мов (білоруської, польської).
5. Контрастивна фразеологія української і слов'янських (білоруської, польської) мов.
6. Контрастивний словотвір української і слов'янських мов (білоруської, польської).
7. Контрастивна морфологія української і слов'янських мов (білоруської, польської): іменні частини мови.
8. Контрастивна морфологія української і слов'янських мов (білоруської, польської): дієслово. дієприкметник. дієприслівник.
9. Контрастивна морфологія української і слов'янських мов (білоруської, польської): модальні слова в українській і слов'янських мовах (білоруській). Обсяг модальних слів як морфологічної категорії.
10. Контрастивна морфологія української і слов'янських мов (білоруської, польської): службові частини мови і їхня відмінність від самостійних в українській і слов'янських мовах (білоруській, польській).
11. Контрастивний синтаксис української і слов'янських мов (білоруської, польської). Словосполучення в українській і слов'янських мовах (білоруській).
12. Контрастивний синтаксис української і слов'янських мов (білоруської, польської). Речення в українській і слов'янських мовах (білоруській, польській).

Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: ECTS – 5. Загальний обсяг годин – 150 (аудиторних – 50, з них: лекційних – 24, практичних – 26, самостійна робота – 100).

Форма підсумкового контролю: залік.

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Козак Раїса Віталіївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

1. Андрейчук Н.І. Контрастивна лінгвістика. Навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 343 с.
2. Білорусько-український словник. За ред. Г. П. Півторака. Київ: Довіра, 2006. 723 с.
3. Білоусенко П.І. Порівняльна граматики східнослов'янських мов (лексика, фразеологія, морфеміка, словотвір, фонетика). Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 103 с.
4. Возний Т.М. Словотвір дієслів в українській мові у порівнянні з російською та білоруською. Львів: вид-во при Львівському держ. ун-ті «Вища школа», 1981. 432 с.
5. Жлуктенко Ю. О. Нариси з контрастивної лінгвістики. Київ: Наукова думка, 1979.
6. Кононенко В.І., Кононенко І.В. Контрастивна граматики української та польської мов. Навч. посібник. Київ: Вища шк., 2006. 391с.
7. Кононенко І. Українська та польська мови: контрастивне дослідження. Варшава: Варшавський ун-т, 2012. 181 с.
8. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. Підручник. Київ: Академія, 2006. 424 с.
9. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. Київ : Либідь, 2004. 284 с.
10. [Півторак Г. П.](#) Білоруська мова. Київ: Либідь, 1997. 240 с.
11. [Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски».](#) Київ: Арістей, 2004. 180 с.
12. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Видавництво „Довкілля – К”, 2006. 716 с.
13. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика напрями та проблеми. Полтава: Видавництво „Довкілля – К”, 2008. 712 с.
14. Царук О.Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. Монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. 324 с.

ЕТНОЛІНГВІСТИКА

Опис (анотація): Етнолінгвістика є тією галуззю мовознавства, яка предметом своїх досліджень має мову в її зв'язках із культурою, взаємодію мовних, етнокультурних і етнопсихологічних факторів у функціонуванні та еволюції мови. У більш широкому розумінні етнолінгвістика розглядається як комплексна дисципліна, що вивчає за допомогою лінгвістичних методів “план змісту” культури, народної психології та міфології незалежно від способів їх формального вираження (слово, предмет, обряд тощо). У межах цієї дисципліни система мови вивчається як суспільний витвір у зв'язку з культурою нації.

Тип: дисципліна професійної підготовки (вільного вибору студента).

Термін вивчення: 3 курс (5 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 20 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Коваленко Н.Д.

Мета курсу: визначення кола методологічних засад інтерпретації етномовних явищ в аспекті антропологічної та комунікативної лінгвістики, теорії етносвідомості та формування уявлень про самотність репрезентації етнічної картини світу й механізми, які забезпечують розуміння культурних цінностей та ідеалів етносу; формування етнолінгводидактичної культури майбутніх учителів-словесників.

Основні завдання дисципліни:

поглибити знання студентів про етнолінгвістичні основи; розширити уявлення студентів про національну специфіку мовної картини світу, функції мови, взаємозв'язок мови і культури, народну культуру як об'єкт етнолінгвістики, про розвиток етнолінгвістики в Україні і за кордоном; охарактеризувати етнолінгвістичні аспекти у вивченні елементів лексики, фразеології, словотвору, граматики в обрядових текстах, творах усної народної творчості, художньої літератури.

Результати навчання: студенти **мають знати** теоретичну базу й методологію етнолінгвістики; становлення етнолінгвістики як науки; розвиток української етнолінгвістики; своєрідність етнолінгвістичної культури, особливості проведення аналізу мовних одиниць з урахуванням національно-культурних цінностей у мові; інформацію про символи як одиниці мови, етнічний (національний) концепт і концептосферу мови; репрезентацію в мовних фактах стереотипів як соціокультурно маркованих одиниць ментально-лінгвального комплексу; поняття про коди культури, їх класифікацію та способи репрезентації в українській мові.

Студенти **мають уміти** уміти орієнтуватися в колі проблем етнолінгвістики; розкривати базові поняття етнолінгвістики; розуміти сутність відбиття у мові національного характеру та менталітету; інтерпретувати етнічні явища в українській мові; осмислювати лексичний, фразеологічний і паремійний фонди української мови як важливі чинники формування народного світогляду; досліджувати мову в аспекті культури носіїв національної мови (зв'язок між етнолінгвістикою й фольклористикою, етнографією, етнолінгвістикою й лінгвокультурологією, етнолінгвістикою й етнопсихологією); виконувати етнолінгвістичний аналіз текстів.

Методи викладання дисципліни: усне слово викладача, пояснення, різні види бесіди (репродуктивна, аналітико-синтетична, евристична та інші), створення та розв'язання проблемних ситуацій, виконання вправ, укладання бібліографій наукових праць і журнальних публікацій, конспектування, конференції, дискусії тощо.

Методи оцінювання: поточне усне опитування, написання самостійних робіт, письмове тестування, контрольні роботи та ін.

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Перелік основної літератури:

1. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика : [нариси]. – К. : Довіра, 2007. – 264 с.
2. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія : [навч. посіб. для ВНЗ] / В.І. Кононенко. – К. : Вища школа, 2008. – 327 с.
3. Кононенко В.І. Українська етнолінгводидактика. – Івано-Франківськ, 1995. – 57с.
4. Лозко Г. Українське народознавство. – К. : Зодіак, 1995. – 368с.
5. Маслова В. А. Лингвокультурологія : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / Валентина Авраамовна Маслова. – [3-е изд., испр.]. – М. : ИЦ «Академия», 2007. – 208 с.
6. Українська *етнолінгвістика* : навч. посіб. / Г. К. Барилова, К. Д. Глуховцева; МОНМС України, ДЗ "Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка". - Луганськ, 2011. - 227 с.
7. Шарманова Н. М. Етнолінгвістика : навчальний посібник для студентів факультету української філології / Н. М. Шарманова ; за ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : НПП АСТЕРІКС, 2015. – 192 с.

Мова викладання: українська.

Актуальні проблеми діалектної лексики та фразеології

Опис (анотація): Курс «Актуальні проблеми діалектної лексики та фразеології» завершує цикл дисциплін, що формують знання про територіальні різновиди української мови, особливості зв'язку етносу та культури; сприяє поглибленій комплексній лінгвістичній підготовці сучасного філолога і спрямований на з'ясування актуальних проблем дослідження сучасної лексики і фразеології народних говорів.

Тип: цикл професійної підготовки (вибіркова).

Термін вивчення: 2 курс (1 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 20 год. практичних занять; заочна форма навчання – 16 год. аудиторних: 8 год. лекційних, 8 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Коваленко Н.Д.

Мета курсу: з'ясувати актуальні проблеми дослідження сучасної лексики і фразеології народних говорів, аналізувати сучасний стан живого діалектного мовлення, класифікувати територіально, бачити інтерференцію між спорідненими діалектами, оцінювати вплив літературного мовлення на діалектне, з'ясовувати характер міждіалектних контактів, відмежовувати загальнономвне, інтердіалектне від вузьколокального; надавати магістрантові необхідні знання для роботи у вищих навчальних закладах.

Основні завдання дисципліни: ознайомлення з актуальними завданнями української діалектології, вироблення навичок спостерігати діалектні явища, укладати програми і завдання з діалектної лексики і фразеології, а також словники діалектної лексики та фразеології, збірники текстів усного діалектного мовлення.

Результати навчання: студенти **мають знати** актуальні проблеми досліджень діалектної лексики і фразеології, основні фонетичні, граматичні та лексичні ознаки діалектів української мови, сучасні методи збирання та дослідження діалектних матеріалів.

Студенти **мають уміти** здійснювати фонетичний, морфологічний, синтаксичний і лексичний аналіз зразків діалектної мови, записувати і систематизувати діалектне мовлення, цілеспрямовано відбирати і науково пояснювати діалектні явища, укладати програми-питальники, словники діалектного мовлення, збірники текстів.

Форма підсумкового контролю: залік.

Перелік основної літератури:

1. Атлас української мови. В 3-х т. – Т.1. – К., 1984; Т.2. – К., 1988; Т.3. – К., 2001.
2. Бевзенко С.П. Українська діалектологія. – К. : Вища школа, 1980. – 246 с.
3. Гримашевич Г. І. Українська діалектологія. – Житомир, 2010. – 172 с.
4. Матвіяс І.Г. Українська мова і її говори. – К., 1990. – 163 с.
5. Панцьо С.Є. Українська діалектологія : Практикум : навчально-методичний посібник. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – 132 с.
6. Суховій О.О. Українська діалектологія : навчальний посібник для практичних занять. – К. : Фенікс, 2014. – 216 с.
7. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови : навч. посібн. – К. : Знання, 2007. – 494 с.
8. Українська мова : енциклопедія. – К. : 2010.
9. Коваленко Н.Д., Щегельський В.В. Фольклорно-діалектологічна практика : навчально-методичний посібник. – Кам'янець-Подільський : Приватний підприємець Буйницький О.А., 2015. – 144 с.

Мова викладання: українська.

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ УКРАЇНСЬКИЙ ХУДОЖНЬО-ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ДИСКУРС

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Український художньо-документальний дискурс» – розкрити ґрунтовні засади функціонування і типології дискурсу, що є одним з основних напрямків світової лінгвістики, закласти основи самовдосконалення майбутнього філолога з урахуванням особливостей художньо-документального дискурсу, теоріями та припущеннями щодо проблем спілкування, породження та сприймання мовлення та мовленнєвої діяльності.

2. Перелік компетентностей, здобуття яких гарантуватиме вивчення навчальної дисципліни :

- володіти знаннями багатоаспектності змісту та форм дискурсу, що зумовлює різноманітність теоретичних визначень і підходів до його дослідження,
- здатність використовувати поняттєво-термінний апарат основ теорії дискурсу в процесі професійної діяльності;
- здатність володіти навичками аналізу художньо-документального дискурсу для розв'язання практичних завдань у галузі професійної діяльності;
- орієнтуватися в зарубіжному й вітчизняному досвіді теорії дискурсу;
- володіти знаннями внутрішніх явищ художнього дискурсу (несемантичні конвенції, мовна гра, уживання слів не відповідно до їхніх усталених значень);
- володіти знаннями явищ документального дискурсу (документальна форма, її соціальна функція, її здатність точно відображати реальність);
- вирізняти художньо-документальний дискурс в різних напрямках лінгвістики (лінгвістиці тексту, системній лінгвістиці, психолінгвістиці);
- здійснювати аналіз дискурсу, що зосереджується на структурі природної усної мови, яка виявляється у таких дискурсах як бесіда, інтерв'ю, коментар, мова, і, з іншого боку, – аналіз тексту, що вивчає структуру писемної мови, яку можна виявити в таких текстах, як нариси, примітки тощо;
- закласти основи самовдосконалення майбутнього філолога з урахуванням знань українського художньо-документального дискурсу та сприяти формуванню загальної лінгвістичної ерудиції.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

1. Предмет і завдання українського художньо-документального дискурсу. Мистецтво слова як вторинна знакова система
2. Сегментація дискурсу: макро- і мікроструктура
3. Текстоцентричний і процедурний підхід у лінгвістиці
4. Структура художнього та документального тексту. Мистецтво слова як емоційна рефлексія
5. Стратегії художнього та документального письма.

Змістовий модуль 2.

1. Художній кінодискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень.

2. Документальний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень.
3. Метод дискурс-аналізу в парадигмі наукового знання.
4. Застосування дискурс-аналізу в художніх текстах.
5. Застосування дискурс-аналізу в документальних текстах.

4. Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: 4. Всього 120 год., з них денна форма навчання – 120 год. Аудиторних – 40 год.: лекційних – 20 год., практичних занять – 20 год. Самостійна та індивідуальна робота – 80 год.

5. Форма семестрового контролю - екзамен

6. Викладацький склад: кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови Монастирська Р.І.

7. Перелік основної літератури:

1. Beaugrande, R. (1996). The story of Discourse Analysis // Introduction to Discourse Analysis / in Teun van Dijk (ed.). London, P. 35-62 – // <http://www.beaugrande.bizland.com/StoryDiscAnal.htm>
2. Галич, О.А. (2013) Олесь Гончар і Петро Ребро: Документальний дискурс. [В:] Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. №2. с. 5-8.
3. Еко, У. (2004). Дискурсивні структури. [В:] Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. Львів, с. 41–49.
4. Єрмоленко, С.Я. (2001). Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ, с. 47–48.
5. Cook, G. (1989). Discourse. Oxford, 1989. P. 1-19.
6. Crystal D. Text and discourse // The Cambridge Encyclopedia of Language. Second edition. – Cambridge: Cambridge university press, 1997. P. 116-117.
7. Лингвистические и кратологические трактовки дискурса, (2008). [В:] Без темы. №2 (2). [Цит. 2008р., 24 травня]. Доступний із: [http://beztemy.usu.ru/?base=mag/0002\(02_2006\)&xsl=showArticle.xslt&id=a06&doc=../content.jsp](http://beztemy.usu.ru/?base=mag/0002(02_2006)&xsl=showArticle.xslt&id=a06&doc=../content.jsp).
8. Серль, Д. (2008). Логічний статус художнього дискурсу. [Цит 2008 р., 10 травня]. Доступний із: http://www.ruthenia.ru/logos/number/1999_03/1999_3_04.htm.
9. Скрипник, А.В. (2005). Французький поетичний дискурс епохи середньовіччя. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Київ, 2005. 23с.
10. Старовойт, І.М. (2001). Український постмодернізм у критичному та художньому дискурсах кінця ХХ ст. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Львів, 20 с.
- 11.. Фуко, М. (1996). Порядок дискурса. [В:] Воля к истине. Москва, 1996.

МЕТОДИ РЕДАКТОРСЬКОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Мета курсу: ознайомити студентів із методами редакторського аналізу художнього тексту, дати уявлення про основні поняття редакторського аналізу тексту, з'ясувати особливості роботи редактора над мовою художнього тексту (фонетично-стилістичний, лексично-стилістичний, фразеологічно-стилістичний, словотвірно-стилістичний, морфологічно-стилістичний, синтаксично-стилістичний рівні).

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЗК 01 Знання та розуміння предметної області та усвідомлення специфіки професійної діяльності.

ЗК 02 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 04 Здатність працювати в команді.

ЗК 05 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 06 Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 07 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 09 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК 1. Здатність формувати предметні компетентності.

ФК 2. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови, літератури та англійської мови та літератури на підставі передового українського й міжнародного досвіду, ефективні методи й освітні технології навчання; методи редагування освітніх видань.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів із української мови, літератури, англійської мови та літератури, аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою корекції й оптимізації освітнього процесу, а також редагувати літературу різних жанрів.

ФК 4. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови, літератури та англійської мови та літератури в закладах загальної середньої освіти, практиці навчання української мови й літератури та в літературному редагуванні.

ФК 5. Здатність вільно володіти українською мовою, англійською мовою, редакторською термінологією, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетентності в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами

мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК 6. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення ЗО у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 7. Здатність орієнтуватися в українському та англійському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, культурного світогляду ЗО, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 8. Здатність критично осмислювати нові художні тенденції, використовувати фахові знання з літератури, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу та для редагування літератури різних жанрів.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК 10. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.

ФК 12. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ФК 14. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (учнями, учителями, батьками та ін.), дотримуватися етичних норм у професійній діяльності та впроваджувати їх в освітній простір і суспільство.

ФК 15. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

ФК 16. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ФК 17. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії видавничої справи; в закладах загальної середньої освіти, практиці навчання мов та редагування.

ФК 18. Здатність дотримуватися сучасних норм мови, вільно володіти мовою, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

Після вивчення дисципліни студенти **повинні**:

– знати основні методи редакторського аналізу художнього тексту,

психологічні й логічні основи редакторського аналізу, лінгвістичні й психолінгвістичні норми редагування художнього тексту;

- характеризувати особливості художнього тексту як об'єкта редакторського аналізу;
- розуміти особливості роботи редактора над мовою художнього тексту.
- редагувати художні тексти різних типів і жанрів на фонетично-стилістичному, лексично-стилістичному, фразеологічно-стилістичному, словотвірному-стилістичному, морфологічно-стилістичному та синтаксично-стилістичному рівнях;
- здійснювати фахову підготовку художнього тексту до друку.

Зміст навчальної дисципліни:

Предмет і завдання дисципліни. Художній текст як об'єкт редакторського аналізу. Способи викладу й види художніх текстів. Стильові особливості художнього тексту. Методи редакторського аналізу художнього тексту. Психологічні й логічні основи редакторського аналізу. Лінгвістичні й психолінгвістичні норми редагування художнього тексту. Особливості роботи редактора над мовою художнього тексту. Редагування художнього тексту на фонетично-стилістичному рівні. Редагування художнього тексту на лексично-стилістичному й фразеологічно-стилістичному рівнях. Редагування художнього тексту на словотвірному-стилістичному рівні. Редагування художнього тексту на морфологічно-стилістичному рівні. Редагування художнього тексту на синтаксично-стилістичному рівні.

Обсяг навчальної дисципліни: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 20 год. практичних занять.

Термін вивчення: 4 семестр (денна форма навчання).

Форма семестрового контролю – залік.

Тип: Навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки (вибіркова).

Викладацький склад: доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Попович А.С.

Перелік основної літератури:

- Анти-суржик / за ред. О. Сербенської. Львів: Світ, 1994.
- Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ: Українська книга, 1997.
- Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003.
- Довідник з культури мови / за ред. С.Я.Єрмоленко. Київ: Вища школа, 2005.
- Дудик П.С. Стилiстика української мови. Київ: Видавничий центр «Академія», 2005.
- Капелюшний А. Практична стилістика української мови. Львів: ПАІС, 2007.

- Капелюшний А.О. Стилїстика й редагування: практичний словник-довідник журналіста. Львів: ПАІС, 2002.
- Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне „я”. Київ: Видавничий центр „Академія», 2001.
- Культура мови на щодень / Н.Я.Дзюбишина-Мельник, Н.С.Дужик, С.Я.Єрмоленко та ін. Київ: Довіра, 2000.
- Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови. Київ: Академія, 2007.
- Непійвода Н. Сам собі редактор. Порадник з української мови. Київ, 1996.
- Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи. Львів: Афіша, 2001.
- Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради. Київ: Либідь, 1999.
- Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Київ: Либідь, 2013.
- Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2000.
- Різун В. В. Літературне редагування. Київ: Либідь, 1996.
- Стилїстика української мови / за ред. Л.І.Мацько. Київ: Вища школа, 2003.
- Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця: практичний посібник. Київ: Наша культура і наука, 2005.
- Тимошик М.С. Редакторський аналіз: завдання, зміст, логічні засади. Київ: КНУКІМ, 2012.
- Тимошик М.С. Технічне редагування: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Наша культура і наука, 2012.

Анотація навчальної дисципліни ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК МОВЛЕННЄВА КАТЕГОРІЯ

Мета вивчення навчальної дисципліни: дослідити трактування терміна «політична мова» українськими та зарубіжними вченими і зробити висновок на основі проаналізованих гіпотез. Також проаналізувати спільне та відмінне у трактуванні термінів «політичний дискурс» і «політична мова». Виокремити політичну мову як галузь лінгвістичних досліджень.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: лінгвокультурологія, психолінгвістика, соціолінгвістика.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і писемно.

Здатність працювати в команді та автономно.

Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Здатність до вирішування проблем.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Здатність аналізувати соціальні різновиди мови, що вивчається, описувати соціолінгвальну ситуацію.

Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та писемній формі у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань.

Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів.

Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1. Аргументація та обґрунтування політичних мовленнєвих жанрів

22. Поняття дискурсу, політичного дискурсу.
23. Методики контент-аналізу та когнітивного картування.
24. Жанри політичної комунікації.
25. Основні поняття політичної лінгвістики (мовна політика, мовне будівництво, мовне планування).
26. Характеристика мовної політики в Україні.

27. Церемоніальні та інші президентські промови як жанр політичного дискурсу.
28. Метафоричні осмислення назв політичних партій.
29. Синтаксис мови як засіб рефлексії політичної комунікації.
30. Мовні феномени політичного дискурсу.
31. Політичні антропоніми.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: ECTS – 4. Загальний обсяг годин – 120 (аудиторних – 40, з них: лекційних – 20, практичних – 20, самостійна робота – 80).

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Марчук Людмила Миколаївна, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови; Сірант Алла Миколаївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

1. Гранчак Т. Бібліотека і політична комунікація : монографія. Київ, 2012. 481 с.
2. Денисюк С. Г. Культурологічні виміри політичної комунікації: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2012. 392 с.
3. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: монографія Одеса: Чорномор'я, 2007. С. 150-155.
4. Лінгвопрагматика політичного дискурсу : монографія / Н. В. Кондратенко, Л. І. Стрій, О. С. Билінська ; за заг. ред. Н. В. Кондратенко. Одеса : Астропринт, 2019. 236 с.
5. Матвієнко О.В. Основи інформаційного менеджменту: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. 128 с.
6. Чудинов А.П. Политическая лингвистика : учеб. Пособие. Москва: «Флинта», «Наука», 2007. 256 с.
7. Шиманова О. Теоретичні основи дослідження політичної комунікації [Електронний ресурс] Режим доступу:
<http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25344/30-shimanova.pdf?sequence=1>
8. Штромайер Г. Політика і мас-медіа [пер. з нім. А. Орган]. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 303 с.

Анотація навчальної дисципліни УКРАЇНСЬКА КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА

Мета вивчення навчальної дисципліни: познайомити майбутніх філологів з основними теоретичними та методологічними аспектами сучасної української лінгвістики на тлі світових досліджень; систематизувати основні поняття когнітивної лінгвістики.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: лінгвокультурологія, психолінгвістика, соціолінгвістика, етнолінгвістика.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Здатність працювати в команді та автономно.

Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Здатність до вирішування проблем.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Здатність аналізувати соціальні різновиди мови, що вивчається, описувати соціолінгвальну ситуацію.

Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та писемній формі у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань.

Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів.

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1. Джерела української когнітивної лінгвістики, особливості формування та специфіка концептосфери української культури

32. Парадигми наукового знання як моделювання проблеми дослідження.
33. Історія розвитку когнітивної лінгвістики.
34. Проблеми, завдання та гіпотези науки.
35. Термінологічне поле когнітивістики.
36. Методи дослідження концептів.
37. Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики. Українські дослідники про концепти.
38. Структура концепту.
39. Поняття лінгвістики тексту. Основні текстові категорії.
40. Поняття прецедентності та інтертекстуальності.
41. Поняття дискурсу. Категорії дискурсу.
42. Соціолінгвістичні типи дискурсу.
43. Прагмалінгвістичні типи дискурсу.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: ECTS – 5. Загальний обсяг годин – 150 (аудиторних – 50, з них: лекційних – 24, практичних – 26, самостійна робота – 100).

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Марчук Людмила Миколаївна, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови; Сірант Алла Миколаївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

9. Бацевич Ф.С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 240 с.
10. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови: Лінгвофілософські нариси. Київ, 2009. 192 с.
11. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. Москва, 1996. 416 с.
12. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. Москва, 1999. 780 с.
13. Гайдеггер М. Дорогою до мови / Пер. з нім. Львів: Літопис, 2007. 232 с.
14. Ковбасюк Л. А., романова Н.В. Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: навч.-метод. посіб. Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. 96 с.
15. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні : навчальний посібник: Н. В. Слухай, О. С. Снитко, Т. П. Вільчинська. Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. 367 с.
16. Селіванова, Олена Олександрівна. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
17. Сукаленко Т.М. Лінгвокультурні коди в українській художній літературі ХІХ ст. Київ, 2018. 675 с.
18. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енцикл. словник для фахівців. Київ: Артєк, 1998. 336 с.

Анотація навчальної дисципліни ГЕНДЕРНА ЛІНГВІСТИКА

Мета вивчення навчальної дисципліни узагальнення інформації з гендерної проблематики; опрацювання загальнонаукових питань онтологічного статусу гендеру, його соціокультурної природи; розгляд дискусійних моментів у визначенні та вживанні поняття «гендер», «фемінізм», «гендергентика», узагальнення основних відомостей про концепт «гендер» у межах міжкультурної комунікації, лінгвокультурології та лінгводидактики, лінгвопрагматики, мовної комунікації.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: лінгвокультурологія, когнітивна лінгвістика..

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) в процесі професійної діяльності або навчання, вміння впроваджувати знання в викладанні в закладі середньої освіти, аналізувати підручники.

Загальні компетентності:

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Здатність працювати в команді та автономно.

Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність застосовувати набуті знання в закладі середньої освіти при викладанні української мови.

Здатність вживати нормовану українську мову та надавати консультації з мовних норм.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Здатність аналізувати соціальні різновиди мови, що вивчається, описувати соціолінгвальну ситуацію.

Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та писемній формі у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань.

Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів.

Здатність орієнтуватися у основних напрямках гендерних досліджень.

Здатність обирати оптимальні методи та самостійно здійснювати дослідження гендерних стереотипів у ході соціолінгвістичного експерименту

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1. Становлення гендерних студій в Україні

44. Гендер як соціокультурна категорія.
45. Гендер та гендерологія .
46. Проблеми гендерного підходу до вивчення гендерних асиметрій у мовному відображенні.
47. Гендерні характеристики комунікативної поведінки.
48. Гендерний аспект масової комунікації.
49. Маскуліноцентричність у системі координат постпатріархального

суспільного мислення та мови.

50. Поняття гендерного стереотипу. Лінгвогендерологічні дослідження маскулінного і маскулінності.

51. Засоби та способи мовної ідентифікації жінки.

52. Гендер і мова.

53. Гендерна термінологія.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: ECTS – 4. Загальний обсяг годин – 120 (аудиторних – 40, з них: лекційних – 20, практичних – 20, самостійна робота – 80).

Форма підсумкового контролю: залік.

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Марчук Людмила Миколаївна, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови; Сірант Алла Миколаївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

1. Архангельська А. 'Чоловік' у слов'янських мовах. Рівне, 2007. 448 с.
2. Космеда Т.А. та ін. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика. Харків.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди; Дрогобич : Коло, 2014. 472 с.
3. Маєрчик М, Плахотнік О., Ярманова Г. Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей. Київ: Критика, 2017.
4. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: “К.І.С.”, 2004. – 536 с.

Анотація навчальної дисципліни ВСТУП ДО СТРУКТУРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Мета вивчення навчальної дисципліни: познайомити майбутніх філологів зі структуралістичним напрямком у лінгвістиці.

Курс пов'язаний з такими дисциплінами, як: експериментальна фонетика, комп'ютерна лінгвістика, цифрові технології в мовознавстві.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Здатність працювати в команді та автономно.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається.

Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1. Теоретичні та прикладні проблеми структурної лінгвістики

54. Передумови виникнення структурної лінгвістики та її основні положення.

55. Школи структурної лінгвістики в Європі та Америці.

56. Українська школа структурної лінгвістики.

57. Українська фонетична система у парадигмі міжнародної фонетичної асоціації.

58. Роль фонетичного фонду для експериментального та теоретичного дослідження фонетичної системи української мови.

59. Поняття структурної семантики.

60. Структурна лексикографія. Робота з електронними словниками і підручниками.

61. Структурно-семантичний аналіз фразеологізмів.

62. Методи структурної лінгвістики.

63. Граматична структура окремих частин мови.

64. Граматична структура простого речення. Порядок слів у реченні.

65. Граматична структура складного речення.

Обсяг вивчення навчальної дисципліни

Кількість кредитів: ECTS – 4. Загальний обсяг годин – 120 (аудиторних – 40, з них: лекційних – 24, практичних – 16, самостійна робота – 80).

Форма підсумкового контролю: залік

Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання дисципліни: Марчук Людмила Миколаївна, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови; Сірант Алла Миколаївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови.

Перелік основної літератури:

19. Дарчук Н. П. Комп'ютерна лінгвістика (автоматичне опрацювання тексту): підручник . Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 351 с.
20. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису: монографія. Донецьк, 2007. 294 с.
21. Карпіловська Є.А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика: підручник. Донецьк, 2006. 188 с.
22. Лінгвістика тексту: хрестоматія. Упорядники А. Загнітко, Г. Монастирецька. Донецьк, 2009. 164 с.
23. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енцикл. словник для фахівців. Київ: Артєк, 1998. 336 с.

Мова і світобачення народу

Опис (анотація): Предметом досліджень дисципліни є мова в її зв'язках із народним мисленням, світобаченням, культурою; взаємодія мовних, культурних і психологічних факторів у функціонуванні та еволюції мови. У межах цієї дисципліни система мови вивчається як суспільний витвір у зв'язку з мовною картиною світу нації.

Тип: дисципліна професійної підготовки (вільного вибору студента).

Термін вивчення: 3 курс (5 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 20 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Коваленко Н.Д.

Мета курсу: поглиблення знань студентів з актуальних проблем напрямів мовознавства, що вивчають зв'язки між мовою та різними сферами матеріальної і духовної культури, вияви етнічної свідомості, національного характеру. Дисципліна «Мова і світобачення народу» тематично пов'язана з такими дисциплінами: «Сучасна українська літературна мова», «Етнопсихологія», «Психологія», «Історія України», «Культурологія», «Історія української літератури».

Основні завдання дисципліни: Ефективне функціонування майбутніх фахівців у науковому, навчальному та професійному середовищах, мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці.

Результати навчання: інтегральна компетентність: критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності на межі предметних галузей; здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері професійної діяльності;

загальні компетентності: здатність до пошуку та аналізу інформації про зв'язок мови і світогляду нації з різних джерел; зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців; синтезувати нові складні ідеї у міждисциплінарних сферах розроблення та реалізації комплексних проєктів; уміння цінувати національне та поважати мультикультурне;

спеціальні (фахові, предметні) компетентності: здатність використовувати нові концептуальні та методологічні знання про національно-культурний мовний компонент у професійній освітній діяльності (в певній та суміжних галузях науково-дослідної та/або професійної діяльності).

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Перелік основної літератури:

1. Барилова Г.К., Глуховцева К.Д. Українська етнолінгвістика : навчальний посібник. Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. 228 с.
2. Бартминский Е. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике. Москва, 2005.
3. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси : навчальний посібник. Київ : Довіра, 2007.
4. Кононенко В. І. Українська етнолінгвістика. Івано-Франківськ, 1995.
5. Кононенко В.І. Мова у контексті культури : монографія. Київ; Івано-Франківськ, 2008. 390 с.
6. Кононенко В.І. Українська лінгвокультурологія : навч. посіб. Київ : Вища шк., 2008. 327с.
7. Потапенко О.І., Куйбіда В.В., Потапенко Я.О. Лінгвокультурологія : монографія. Київ : Міленіум, 2011. 244 с.
8. Потебня А.А. Мысль и язык. Київ, 1993.
9. Українська мова : енциклопедія / [редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін.]. Київ : Вид-во "Укр. Енцикл." ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

Мова викладання: українська.

УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ МОВЛЕННЯ

Опис (анотація): Курс «Українське наукове мовлення» спрямований на удосконалення та формування інтелектуальних умінь, у теорію та практику управління пізнавальною діяльністю. Вивчення даного курсу забезпечує підвищення ефективності наукових досліджень у вищій школі та випереджувальний розвиток фундаментальних пошуків, сприяє постійному збагаченню змісту навчальних курсів новітніми науковими досягненнями в обраній фаховій галузі.

Тип: дисципліна професійної підготовки (вільного вибору студента).

Термін вивчення: 2 курс (4 семестр).

Кількість кредитів: 4 кредити ECTS: всього 120 год., з них: денна форма навчання – 40 год. аудиторних: 20 год. лекційних, 20 год. практичних занять.

Викладацький склад: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Коваленко Н.Д.

Мета курсу: вивчити основні науково-теоретичні й мовно-прагматичні засади оформлення наукових документів різних жанрів, забезпечивши в такий спосіб належний рівень підготовки й захисту магістерської роботи.

Основні завдання дисципліни: опанувати основну загальнонаукову термінологію наукової роботи та стилю наукового дослідження; засвоїти різні види наукового дискурсу, чинники формування наукового стилю сучасної української літературної мови, способи викладу матеріалу в науковому стилі; систематизувати спеціальну наукову термінологію; з'ясувати особливості формально-наукової й мовно-прагматичної організації наукового документа; засвоїти особливості усного та писемного наукового мовлення; опрацювати науково-інформаційне забезпечення виконання наукової роботи; усвідомити стилістичні вимоги до оформлення наукових робіт українською мовою.

Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:** основні наукові праці з курсу; особливості наукового мовлення у своїй галузі; загальні й спеціальні наукові терміни українською мовою; основні закономірності функціонального стилю наукової літератури; способи викладу матеріалу в науковому дослідженні; основні різновиди наукових текстів; правила мовної організації різних наукових текстів; основні стандарти, нормативні документи, де зазначено вимоги до оформлення результатів науково-дослідних робіт; **уміти:** створювати власне наукове повідомлення відповідно до теми дослідження; науково грамотно будувати наукове висловлення; визначати особливості різних наукових текстів; виділяти важливе й другорядне в текстах; користуватися спеціальною науковою термінологією; шукати потрібні для наукової роботи відомості в сучасному інформаційному просторі.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Перелік основної літератури:

1. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ : АБУ, 2002. 480 с.
2. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі сучасної української мови. Київ : АртЕк, 1999. 258 с.
3. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: навч. посібник. Тернопіль : підручники і посібники, 2008. 256 с.
4. Мацько Л.І. Українська мова в освітньому просторі: навчальний посібник для студентів осв.-кваліф. рівня «магістр». Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 607 с.
5. Мацько Л.І., Денискіна Г.О. Українська наукова мова (теорія і практика): навчальний посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 272 с.
6. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. Київ : Центр навч. л-ри, 2006. 312 с.
7. Онкович Г.В. Хата: слово-тема і культурознак. Мовні стилі : навч. посіб. Київ : ІВО АПН України, 2010. 71 с.
8. Семенов О.М. Культура наукової української мови. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

9. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови : пiдручник. Тернопiль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.

Мова викладання: українська.